Bezet, blokkeer! Dit dierenleed pikken wij niet meer!

Bezetten van een varkensstal, posters met ‘Zuivel is dodelijk’ en trekkers op het Malieveld: iedere keer weer komen protesten rondom dieren in het nieuws. Meestal gaat dit om situaties waarbij landbouwhuisdieren betrokken zijn, maar steeds vaker komen er ook acties rondom de omgang met paarden en gezelschapsdieren; met name in de sport en fokkerij. Er zijn behoorlijk wat groepen die allemaal op hun eigen manier ‘de stem van het dier’ vertegenwoordigen. De manier waarop ze dit doen hangt af van de strategie die zij gebruiken om aandacht voor hun standpunt te krijgen. Bovendien zijn zij het meestal niet met elkaar eens, waardoor de spanningen hoog op kunnen lopen. Als je als dierenarts ‘de vertegenwoordiger van dierenwelzijn’ bent, word je al gauw om een mening gevraagd. Dat kan behoorlijk lastig zijn, want welke rol speelt de dierenarts in protestbewegingen en hoe ga je hiermee om?

Geschreven door Lisa Buren, 3e jaar master Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren en Veterinaire Volksgezondheid

Waar komen protestgroepen vandaan?

Volgens moderne theorieën over sociale bewegingen is een protestgroep een sociale beweging die door symbolische actie in de maatschappij bewustzijn probeert te creëren voor individuele keuzes en verantwoordelijkheden. De protestgroep heeft een standpunt wat voorbij de normatieve consensus gaat en maatschappelijk niet breed gedragen wordt; het gaat hierbij vaak om een thema waarin instrumentalisatie en consumptie bekritiseerd wordt en kwaliteit van leven en participatie vooropgesteld wordt[1]. Binnen het maatschappelijk debat over hoe de mens omgaat met dieren baseert het merendeel van de protestgroepen zich op de animal rights ideologie: dit heeft als grondbeginsel dat dieren dezelfde fundamentele rechten hebben als mensen. Denk bijvoorbeeld aan de ‘Stoppen met zuivel’ campagne van Dier & Recht om mensen aan te zetten tot het kopen van minder zuivelproducten (figuur 1): vanuit de gedachte dat het gebruiken van dieren voor zuivelproductie instrumentalisatie van het dier is en de kwaliteit van leven van het dier hiermee geschaad wordt, roept de beweging op tot participatie door het kiezen voor vegan producten als alternatief, al is dit nu niet de norm[2].

Figuur 1: Campagne tegen zuivelconsumptie van Dier & Recht
Bron: Dier & Recht

Hoe werken protestacties?

Protestgroepen ontstaan vanuit groepen mensen die hun mening over dieren niet vertegenwoordigd zien in de 'gevestigde orde'. Deze orde bestaat zowel uit de wetgevende instanties zoals de Tweede Kamer en de ministeries als belangenbehartigings-organisaties zoals Land– en Tuinbouw Organisatie (LTO), Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor de Diergeneeskunde (KNMvD) en Dieren-bescherming die voor specifieke dossiers bij commissievergaderingen door ministeries worden uitgenodigd om hun mening binnen de bestaande structuur te vertegenwoordigen. Protestgroepen kunnen dit ook op uitnodiging doen, maar zij worden vaak óf niet uitgenodigd óf slaan de uitnodiging af. Zij zijn het veelal op fundamentele gebieden oneens met de 'gevestigde orde' van belangenbehartigingsorganisaties die zich met dieren bezighouden, wat een werkbaar compromis voor een ministerie in de weg kan staan. Daarom richten zij zich vaak niet direct op het politieke proces, maar op de maatschappelijke actoren eromheen om zo publieke aandacht voor hun standpunt te krijgen. Dit gebeurde bijvoorbeeld in de actie van Wakker Dier tegen de Albert Heijn (AH) (figuur 2): het uiteindelijke doel was om het welzijn van gehouden vleeskippen te verbeteren, maar dit deden zij door in eerste instantie de consument te demotiveren nog kippenvlees bij de AH te kopen.

Figuur 2: Wakker Dier voert actie tegen de Albert Heijn omdat zij 'plofkip' vlees verkochten
Bron: Wakker Dier

Figuur 3: een promotie van Animal Liberation Front
Bron: waronanimals.org

De meeste animal rights protesten verlopen geweldloos: het doel is om publiciteit te creëren en mensen aan het denken te zetten. De manier waarop een protest plaatsvindt kan variëren van protestbrieven tot directe actie; van flyeren tot undercover filmen. Framing in de media is hierbij erg belangrijk: al sinds eind jaren 90 worden animal rights acties omschreven als 'extremistisch, irrationeel en moordlustig', hoewel hier zelden bewijs voor is. Het is bij een actie van deze bewegingen dus nodig om het standpunt onder de aandacht te brengen zonder dat zij zichzelf in een negatief daglicht stellen. De meeste mensen denken bij animal rights al snel aan de radicale acties van Animal Liberation Front (zie figuur 3) zoals inbreken in pluimveestallen en proefdierlaboratoria. Maar dit is slechts een klein percentage van een grotere beweging die de meeste media-aandacht krijgt. Bovendien leveren deze acties vrijwel altijd meer weerstand dan steun op. Toch ondersteunen deze twee vormen van protest elkaar ook weer binnen het maatschappelijk debat: wanneer een actie van een radicale groep afgekeurd wordt, is er meer kans dat er dan wel geluisterd wordt naar de meer gematigde beweging. Dit wordt ook door radicalere beweging aangehaald als legitimering van hun acties als 'noodzakelijk kwaad'. Het is daarbij wel noodzakelijk dat een radicalere groep geweldloze demonstraties niet verstoort met bijvoorbeeld vandalisme: dan werkt deze strategie juist averechts [2]. Zeker via social media is het

tegenwoordig steeds lastiger deze nuance te bewaren.

Protestacties in Nederland

Deze bewegingen hebben met uiteenlopende tactieken en donaties op den duur zeker resultaten geboekt: steeds meer mensen zijn vegetarisch of vegan gaan eten, proefdiergebruik wordt zo snel mogelijk teruggedrongen en er is ook steeds meer aandacht voor dierenwelzijn in de politiek. Als voorbeeld volgen hier verschillende protestgroepen in Nederland die zich ieder op hun eigen manier inzetten voor de verbetering van dierenwelzijn:

- **Caring Vets:** De Caring Vets is een groep dierenartsen die zich inzetten voor 'de verbetering van dierenwelzijn van landbouwhuisdieren op basis van wetenschappelijke kennis'. Caring Vets is onderdeel van de Caring Movement, waar ook Caring Doctors en Caring Farmers onder vallen. Het doel van de beweging is het verminderen en uiteindelijk stoppen van de productie van dierlijke producten. De activiteiten van de beweging bestaan uit het schrijven van brieven met adviezen aan wetgevende instanties, evenals het publiceren van interviews en artikelen[3,4]. De meest bekende actie van Caring Vets is de publicatie van een deel van hun manifest in het NRC in juni 2017.
- **Dier en Recht:** Dier en Recht is een groep van juristen, dierenartsen, onderzoekers en beleidsmedewerkers met als missie 'een wereld waarin alle dieren bestaansrecht hebben en een leven kunnen leiden dat past bij hun behoeftes en natuurlijke gedrag'. Het uitgangspunt hierbij is het stoppen van de productie van dierlijke producten, beperken van de paardensport en beperken van fokkerij van schadelijke uiterlijke kenmerken van gezelschapsdieren[5]. Hun activiteiten bestaan uit campagnes voor het openbaren van misstanden, verzamelen van handtekeningen in petities, rechtszaken tegen overtreders van dierenwelzijnswetgeving en het voeren van lobby bij politieke partijen[6].
- **Wakker Dier:** Wakker Dier is een goed doel met bestuur en medewerkers. Het uitgangspunt is om de veehouderij te verkleinen en te veranderen om zo dierenwelzijn te verbeteren. Dit bestaat voor hen uit een transitie naar biologische landbouw en een meer plantaardig dieet. Hun activiteiten bestaan uit actie voeren in het algemeen of specifiek tegen bedrijven in de veehouderij, van boerderijen tot supermarkten, door publieke campagnes en rechtszaken[7].

Aan de andere kant zijn er ook contrabewegingen ontstaan die juist lijnrecht tegenover de standpunten van Wakker Dier en Dier & Recht. Zij zijn begonnen tijdens de stikstofcrisis en spannen nu soms ook rechtszaken tegen andere partijen aan. Zo heeft Agractie een kort geding aangespannen tegen Dier & Recht over hun uitspraak 'Zuivel veroorzaakt ernstig dierenleed' in hun 'Stoppen met zuivel' campagne. Dier & Recht heeft deze zaak gewonnen'[6]. In deze discussie wordt 'de kant van de boer' onder meer vertegenwoordigd door:

- **Farmers Defence Force (FDF):** Is een vereniging van voornamelijk boeren, maar ook ondersteunende leden. Zij organiseerden voornamelijk demonstraties tussen 2020-2021 (figuur 4) met als doel 'belangenbehartiging van de agrarische sector en het rationaliseren van het kabinetsbeleid' en 'Een omslag bewerkstelligen in, en rationaliseren van het denken van alle burgers in Nederland door een feitelijk en eerlijk verhaal te vertellen over agrarische- , milieu- en dier-gerelateerde zaken'[8]. Op dit moment zet de vereniging dit voort door artikelen te schrijven en aan te zetten tot verdere demonstraties tegen het stikstofbeleid.
- **Agractie:** Is een stichting van en voor boeren met als doel meer bewustzijn voor voedselproductie te creëren, meer

Figuur 4: Boerenprotesten met trekkerblokkades zoals georganiseerd door Farmers Defence
Bron: nu.nl

circulaire landbouw te ontwikkelen en hervorming van de bekostiging binnen de agrarische sector te bewerkstelligen. Hun activiteiten bestaan uit campagnes, activiteiten voor scholen (Boer in de Klas) en adviezen aan ministeries[9]. Ten opzichte van FDF profileert Agractie zich vooral als de 'minder radicale' partij die minder inzet op demonstraties en meer op onderhandelingen.

De rol van de dierenarts

Individuele dierenartsen zijn vaak ook lid of zelfs bestuurder van de eerder genoemde bewegingen. Hiernaast geven de veterinaire beroepsgroepen reacties op acties die de media halen op basis van hun eigen standpunten. Zo reageerde de KNMvD in 2020 op uitgelekte videobeelden van misstanden in slachthuizen met 'dat er binnen bepaalde slachthuizen een cultuuromslag moet plaatsvinden die ervoor zorgt dat volksgezondheid en dierenwelzijn duurzaam zijn geborgd'[10]. Maar reageerde het CPD op de bezetting van een varkensstal in Boxtel met 'Extremisten en activisten zouden Nederland moeten koesteren en de pijlen moeten richten op landen waar voor dierenwelzijn en -rechten veel meer te halen valt.'[11]

Uit al deze voorbeelden blijkt wel dat de dierenarts middenin deze discussies staat, zowel als deelnemer en als expert. Maar ook tussen hen kunnen de meningen sterk verschillen. Maar hoe je hier zelf aan al deze ontwikkelingen mee doet bepaal je natuurlijk zelf!

Referenties

1. Buechler SM. New Social Movement Theories. *Sociol Q.* 1995;36(3):441-464. Accessed May 1, 2023. https://sci-hub.se/https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.1995.tb00447.x
2. Munro L. Strategies, Action Repertoires and DIY Activism in the Animal Rights Movement. *http://dx.doi.org/101080/14742830500051994.* 2011;4(1):75-94. doi:10.1080/14742830500051994
3. Caring Vets. Over Caring Vets. Over Caring Vets. Published 2023. Accessed May 2, 2023. http://caringvets.nl/over-caring-vets/
4. Caring Doctors. Caring Doctors. Voor de plantaardige voedseltransitie. Published 2023. Accessed May 2, 2023. https://caringdoctors.org/

5. Dier&Recht. Visie en missie. Dier&Recht - advocaat van de dieren. Published 2023. Accessed May 2, 2023. https://www.dierenrecht.nl/visie-en-missie

6. Dier&Recht. Werkwijze. Dier&Recht - advocaat van de dieren. Published 2023. Accessed May 2, 2023. https://www.dierenrecht.nl/werkwijze

7. Wakker Dier. Werkwijze. Wakker Dier. Published 2023. Accessed May 2, 2023. https://www.wakkerdier.nl/over-wakker-dier/onze-werkwijze/

8. Farmers Defence Force. Lid worden. Farmers Defence Force. Published 2023. Accessed May 3, 2023. https://farmersdefenceforce.nl/leden/lid-worden/

9. Agractie. Missie & visie. Agractie. Published February 23, 2022. Accessed May 3, 2023. https://agractie.nl/missie-visie/

10. Annemarie Rozeboom. Duurzame borging van dierenwelzijn en volksgezondheid in slachthuizen nodig. KNMvD. Published January 31, 2020. Accessed May 3, 2023. https://www.knmvd.nl/duurzame-borging-van-dierenwelzijn-en-volksgezondheid-in-slachthuizen-nodig/

11. Karien Koenders. Dierenrechtenextremisme cognitieve dissonantie? - Collectief Praktiserend Dierenartsen. CPD. Published May 16, 2019. Accessed May 3, 2023. https://www.cpd-online.nl/actueel/nieuws/dierenrechtenextremisme-cognitieve-dissonantie